

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

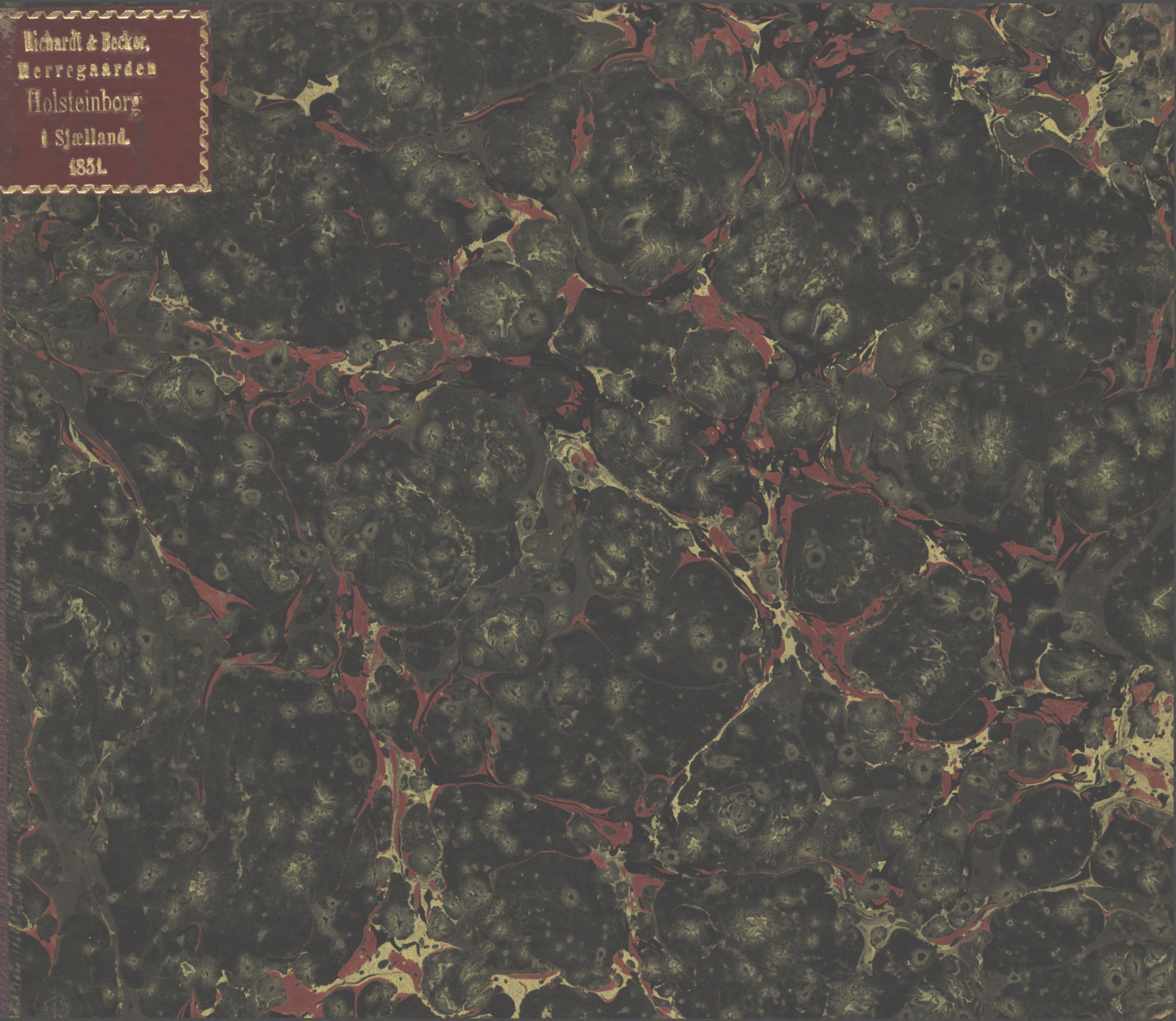
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Richardt & Becker,
Herregaarden
Holsteinborg
i Sjælland.
1851.

F. Richardt del.

C. A. Reitzels Forlag.

Em. Berentzen & Co lith. Inst.

HOLSTEINBORG

i Sjælland, forhen Braade, Trolholm, fuldført 1648.

HOLSTEINBORG

i Sjælland, forhen Braade, Trolholm, fuldført 1648.

Læt ved Stranten ned mod den lille Bugt, som Østersøen paa Sydsiden af Sjælland styder ind imellem Landet og de tvende Smaasøer Glæns og Orms ligger Grevesædet Holsteinborg i Sognet af samme Navn, i Bester Flakkebjerg Herred, Sorø Amt, omtrent 1½ Mil fra Skjelskjør. Gaarden ligger rigtig nok nær ved Strandbredden, men ingenlunde lavt, saa at man saavel fra Bærelserne som fra Haven og især fra Taarnene har en meget smuk Udsigt, navnlig imod det vidtstrakte Hav med sine talrige Øer, der tildeels ere bevorede med Skov: den lange Halvø Knudshoved med sine anselige Skovmasser og endnu fjernere Feis, Fæms og Lolland vise sig i Horisonten imod Sydøst og Syd, medens Synskredsen imod Nord først begrændses i tre Miles Afstand ved det gamle Antvorskovs store Skovstrækninger: imod Vest overseer man den største Deel af Bester Flakkebjerg Herred, kun imod Øst standses Blikket snart af Grevesædets Skove.

Hovedbygningen er paa Lidet nær omgivet med Grave og bestaaer af fire sammenhængende Fløje paa to Etager med hvælvede Kjeldere under Halvdelen, trede Frontespicer mod Vest og to Taarne med Spir i de tvende Hjørner imod Nordvest og Sydvest: i den vestre Fløi er Kirken, som nu tillige er Sogneskirke. Imod Ladegaarden er Bygningens oprindelige Stil vedligeholdt, medens denne ud imod Haven og navnlig imod Øst er forandret, idet de fremstaaende Kamme paa Gavlene ere borttagne. Ladbygningerne ere af Grundmuur og skrive sig næsten alle ligesom Hovedbygningen fra Trollernes Tid, hvilken Familie her har efterladt sig et stort Mindesmærke om sin Rigdom og Smag, men heller ikke har undladt at berette Efterverdenen det, ved over Borgegaardsporten at opsætte følgende Indskrift:

Efter At Børge Trolle, som var Niels Trollis Søn, Her Jacob Trollis Sønnesøn og Her Arvid Trollis Sønnesøn, med sin

fiere Hustru E. Anne Munk til Ballisbjerg, havde ladet legge de første Grundvolde til denne Gaards Bygning och den største Deel forfærdiget, saa hafver hans Søn Niels Trolle med sin fiere Hustru E. Hille Rosenkrantz Holgersdatter til Blimminge dette Hus och andet mere ufuldfærdiget med sin Tilbehør siden ladet fuldfærdige, Gud til Gode, dem och deres Efterkommere til Guds, hvortil Gud gifve Lykke och Belsignelse af det Gode. — Adificant alii nobis — Nos posteritati sic prius acceptum reddimus officium — Anno 1648.

Paa den søndre Lade findes en anden Steen med følgende Indskrift:

Anno MDCXLVII lod Niels Trolle Børgesøn med sin fiere Hustru Fru Helle Rosenkrantz Holgers Datter bygge dette Huus, Gud til Gode, dem och deres Efterkommere til Guds, hvortil Gud gifve Lykke och Belsignelse.

Holsteinborg har afløst den tidligere Borg, som var anlagt for at beskytte den hosliggende meget besøgte Hvirvi:shavn, nu Bisserup Havn, imod Overfald af vendiske Sørovere, hvilket var meget nødvendigt, da dette Sted laae saa udsat for deres Angreb. Absalon overfaldt og ødelagde her en saadan Flaade, hvis Besætning tildeels flygtede i Land og skjulte sig i Bjørntjærskoven, hvor disse Hedninger bleve ihjelslagne af Bønderne. Denne Skov er nu rigtig nok forsvunden, men laae ganske sikkert noget Øst for Havnen, hvor Bjørnebækken endnu bevarer Navnet.

Under Navn af Braadegaard forekommer Holsteinborg først som een af Roskilde Bispestols Hovedgaarde. I Stiftets Tordebog af 1370 opregnes den og tilliggende Lehn, hvortil dengang hørte de tvende Hovedgaarde Braade og Sninge, med 5 Brydlegaarde eller Volsgaarde, 41 Bøndergaarde og 24 Gaardsæder eller hoverigjørende Huse med Jord (Ugedagstjenere). Hoved-

HOLSTEINBORG

i Sjælland. forhen Braade, Trolholm, fuldført 1648.

gaarden Braade svarede 10 Pund Korn eller 40 sjæll. Tdr. Byg og havde 6 Gaardsæder; efter en ældre Jordebog havde det været en By med 1 Brydiegaard 4 Landbogaarde og 4 Gaardsæder, saa at Hovedgaarden var bleven oprettet i den senere Tid, tildeels af nedlagt Bønderjord. Hovedgaarden Suedinge havde 5 Gaardsæder og udgjorde Byens halve Jord, paa den anden Halvdeel stod der 7 Gaarde, men i en ældre Tid havde der været 9; i Stubberup laae 1 Gaard, i Sibberup 1 Brydiegaard med 3 — tidligere 5 — Gaardsæder, i Bendsløv 1 Brydiegaard med 4 — tidligere 7 — Gaardsæder, 4 store Gaarde, hvoraf een havde 1 Gaardsæde, og 8 Landbogaarde; i Rude 1 Brydiegaard med 3 — tidligere 6 — Gaardsæder og 2 Gaarde; i Sterrede 1 Brydiegaard med 1 — tidligere 4 — Gaardsæder og 1 Bondegaard; i Dstrup i Haldagerlille Sogn 1 Brydiegaard med 1 Gaardsæde; i Ravnebjerg 3 Gaarde; i Neblerød 3 Gaarde; i Nyrup 1 Gaard; i Bisserup 3 Gaarde; omtrent Halvdelen af Glans med 7 Gaarde; i Bønderup ved Korsør 1 Gaard; endelig en Rængde Skove, tildeels paa Steder, hvor der nu ingen findes. Afgiften af Bøndergodset — de tvende Hovedgaarde med Bjerne Braade og Suedinge fra regnede — var 295½ sjæll. Tdr. Byg 1) 4 Tdr. Smør 54½ Kam 24 Skill. Grot og 1 Grot, istedetfor Dagværk eller Høveri 24 Tdr. Byg 30 Sviin 9 Mark Sølv, for ½ Læst lybst Øl 12 Skill. Grot, Silbetiende 9 Skill. Grot, Bispe-Korntienden samt af hver Fiskestude 1 Td. Silb: de anførte Pengesummer, 9 Mark Sølv 36 Skill. Grot og 1 Grot udgjøre i fint Sølv 227½ Lod eller 262 Rbd. 3 Mk. 2)

Bispestolen forøgede sit Gods i denne Egn efterhaanden saa betydeligt at Bendsløf By blev gjort til et eget Lehn, som udgjorde 13 Gaarde 8 Bol og 6 Huse. Braade Lehn var i Baldemar Atterdags Tid af Biskoppen pantsat til Jens Nielsen (Lykke), fra hvem det atter blev indløst i Aaret 1357. Ved Reformationens Indførelse i Aaret 1536, da det geistlige Gods inddroges under Kronen, delte Braade naturligviis Skæbne med det øvrige. Lehnsmænd var dengang uden Tvivl Niels Marquardsen af en Familie, som Genealogerne i Almindelighed benævne Skjernov, men som nok kaldte sig selv Marquardsen, naar den førte Tilnavn; han eiede eller Meilgaard i Jylland, benævnes 1543 til Braade, hvorpaa han rimeligviis havde Livsbrev af Biskop-

pen, og førte 1558 en Proces med Jesper Krasse til Basnæs om en Dæmning ved Sibberup; han døde 1560 og er udførligere omtalt under Meilgaard. Hans Enke, Fru Dorte Niels Datter (Tornefrands), fik Lehnsbrev paa Gaarden samme Aar Manden døde; hun havde 1573 en Proces for Herredagen med Borgermester og Raad i Næstved, som hun beskylde for at have voldeligen ladet borttage 18 Tdr. Silb af hendes Skude, der laae i Hørrildshavn: saa sildigt forekommer endnu dette Navn, medens Byen Bisserup allerede nævnes 1370.

Lehnets Størrelse paa denne Tid lader sig nu neppe oplyse og erfares vistnok ikke af det Magefistebrev, hvorved Kronen to Aar efter Niels Marquardsens Død bortbyttede det til Niels Trolle til Torup paa Halsnæs, thi dette Magefiste var forlangt af Kongen, som ønskede noget Jordegods i Bilsbanen, imod hvilket der da udlagdes det fornødne Bederlag, uden Hensyn til om dette tidligere havde været samlet. Kronen overdrog Niels Trolle Braadegaard med Braade By paa 4 Gaarde, hvilket da svarede 5 Pund 1) 5 Skpr. Byg 3 Fdg. Smør 4 Skill. Grot og 3 Teier 2) eller ialt 30 Tdr. Byg sjæll. Maal, altsaa 10 Tdr. mindre end Hovedgaarden med sine Gaardsæder 1370, dog kun 5 Tdr., naar det samme Maal lægges til Grund. Bøndergodset udgjorde: 3 Gaarde i Drsløf Sogn og By, Dstrupgaard, 4 Gaarde i Raade eller Rude og 2 Gaarde i Sterrede, 4 Gaarde i Bisserup, i Bendsløf Sogn Vester Flakkebjerg Herred, 1 Gaard i Bindsløf i Krummerup Sogn, 2 Gaarde i Nyrup i Bindinge (nu Fiurendal) Sogn Øster Flakkebjerg Herred, 5 Gaarde i Luderup i Riisløv Sogn Lybjerg Herred, samt Herligheden af to Kirken tilhørende Gaarde i Sterrede og Rude, ialt foruden Braadegaard og By 22 Gaarde, hvilke svarede 113½ Tdr. Byg 1½ Td. Smør 8 Mk. 9½ sk. Penge 27 sk. Grot 9 Teier 5 Bolgalt 3) foruden de tvende Gaarde i Nyrup, hvis Afgift ikke er anført, og Herligheden i Kirkegaardene: den hele Landgilde var omtrent 200 Tdr. Byg sjællandsk Maal. Derimod fik Kronen Torup Hovedgaard paa Halsnæs med 9 Gaarde og 1 Beirmølle i Torup, 2 Gaarde i

1) Den sædvanlige Regning 48 Tdr. sjællandsk Maal paa 1 Læst, 4 Tdr. paa 1 Pund Byg, er her anvendt, hvortil jeg for 1562 har maattet anvende en anden.

2) Marken regnet for 14 Lødig.

1) 3½ Tdr. Byg regnedes 1577 for et sjællandsk Pund, hvilken Lart her er fulgt; jfr. Byns litt. S. Str. II, 31.

2) En Teie er 1 Kam 1 Gaas 2 Pøns og regnes for 2½ Skpr. Hartkorn, 1 Sk. Grot (= 9 sk. dansk) for 3 Skpr. 1½ sk. Hartkorn.

3) 1 Bolgalt regnet for 3 Tdr. Hartkorn, 1 Mk. Penge for 1 Td. Korn efter samme Lart af 1577, stændt den neppe endnu gjaldt saa meget.

HOLSTEINBORG

i Sjælland, forhen Braade, Trolholm, fuldført 1648.

Halb, Grimsgaard, 2 Gaarde i Tollerup, alt i Torup Sogn Strø Herred i Frederiksborg Amt, samt 15 Gaarde og noget ubebygget Jord i Døds Herred, hvoraf de 12 Gaarde laae i Biig og de 3 i Rude i Biig Sogn, ialt 1 Hovedgaard 1 Veirmølle og 29 Gaarde, hvilke vare meget lavt skyldsatte, saa at de ikke svarede mere i Landgilde end 170 Tdr. 4½ Skpr. Byg sjællandskt Maal samt dertil 5 Bund Meel Veirmøllestyld og 24 Tdr. Gjøsterhavre, hvilket ellers ikke regnedes i Mageskifter, men dog kom i Betragtning, da det ligesaavel talte i Fordebogskassen som andre Afgifter og her maa være regnet med, eftersom det Hartkorn, Kronen fik, saaledes naaede op til 191 Tdr. Byg, Forskiellen altsaa ikke er større end at den gaaer op mod den lave Skyldsætning, navnlig paa Godset i Døds Herred; desuden var det ganske i sin Drogen at Kongen, som onskede dette Mageskifte, betalte lidt mere for Godset end det ligefremme Vederlag.

Niels Trolle var af en ældgammel og berømt svensk Familie, som i Unionstiden ved Giftermaal med den mægtige Hr. Iver Arelsen (Thotts) Datter fik anseelige Besiddelser i Danmark; af hendes Sønesønner bortblyttede Niels Trolle og Admiral Herluf Trolle deres Eiendomme i det nuværende Frederiksborg Amt til Kongen for Gods i det sydlige Sjælland. — Braadegaard var, som vi have seet, endnu en temmelig uanselig Eiendom, men fik snart større Betjænding. Begge Brødre fandt Døden i samme Aar, 1565, i Kampen til Søes imod Danmarks Fjender: Admiral Herluf Trolle døde den 25de Juni som en Folge af sine Saar, Niels Trolle faldt den 7de Juli i det Sæslag, hvor den nye Admiral, Otto Rud, blev fanget af Mangel paa Understøttelse, hvilket udførligere er omtalt under Sæbygaard; hans Broder, Erik Rud, saavel som Niels Trolle hjalp af al Kraft deres Admiral, men denne var saa uheldig i Slagets Hede at give Niels Trolles Skib — som lagde sig tæt op under hans for at dække det, men som han i den stærke Krudtrøg ansaae for et fjendtligt, — sit Lug, saa at det sank paa Stedet med største Delen af sin Besætning, hvoriblandt den tappre Capitain, der havde mistet begge Benene ved en Kanonkugle.

Niels Trolles Enke, Fru Anna Friis, døde 1570; deres Sønner, Jacob og Børge Trolle, fik i Fælledsftab Braadegaard, som allerede 1582 benævnes Trolholm i en Herredagsdom mellem disse tvende Brødre og deres Fættene, Arild og Jacob Hvitfeld, angaaende Lills i Skaane, hvilket tilbødtes Hvitfelderne mod en Udbetaling af 6000 Dal. til Niels Trolles Børn. Børge Trolle udløste Broderen og Søsteren af Trolholm, hvortil

han siden alene skrives; Han var Befalingsmand paa Kjøbenhavn Slot, senere paa Lundenæs; tjente, som de fleste af denne Familie, til Søes og udsendtes oftere til Kattegat og Nordseens som Admiral over mindre Escadrer, der skulde hindre Fremmedes Seilads paa Norge samt holde Søen ryddelig for Kapere og Sørovere; endnu 1599 var han Admiral over den Flaade, hvormed Kongen drog Nord om Norge indtil de russiske Grændser. Børge Trolle døde 1610; hans Frue, Anna Munk, sad Enke i 31 Aar. De efterlod kun een Søn, Niels Trolle, som efter Faderens Død i hele 17 Aar var den eneste Mand af dette Navn, saa at den gamle Stamme var meget nær ved at udslukkes, men ved ham blev den hævet til ny Glæde og Magt.

Niels Trolle havde paa sine Udenlandskreiser lagt sig efter Krigshaandværket og til den Ende i Frankrig taget Tjeneste imod de Reformerte; hvorved dette kun stod meget kort paa, ansaaes han dog ved sin Hjemkomst for en duelig Officer, thi den danske Adel lagde sig i det 17de Aarhundrede ikke meget efter at studere Krigskunsten, hvilket saavel Landet som den selv til fælleds Skade maatte erfare, saa at den, som havde lugtet Krudt, let fik Ord for at være en erfaren Officer: i en Alder af ikke stort over 30 Aar skal han have været Oberst over et Rytterregiment. Senere blev han Lehnsmænd i Roskilde, 1645—1651 Rigens Viceadmiral, 1645 Rigets Raad og var som saadan med at ratificere Freden til Brømsbro, 1648 blev han Ridder af Elefanten og førte samme Aar Flaaden til Norge; han ansaaes ikke for nogen duelig Sømand, navnlig for meget uvidende i Navigationen, men var bekjendt for Dristighed og Mod. Efter Gregers Krabbes Død blev han 1656 Lehnsmænd paa Aggershuus og Statholder i Norge, i hvilken Stilling han var Højstbefalende over den norske Armee under Krigen 1657—60; ved denne Leilighed fik han en heftig Strid med sin Generalkrigscommissair, Oberst Løvenklau, en urolig og meget myndig Mand, som Statholderen saa sig nødsaget til at afsætte 1659, hvorfor han af Løvenklau 1661 blev stævnet ind for en kongelig Commission, siden for Højesteret, og bekyldt for Uduelighed, Feighed og slet Embedsstyrelse under Krigen. Niels Trolle blev rigtignok friskjendt og hans Modstander forviist Landet, men hans Sag var neppe meget god, da han strax efter gik af fra sit Embede: Løvenklau hudflettede ham desuden i et i Holland udgivet Skrift saaledes at han ikke just skulde glæde sig meget over sin Seir, saameget mere som Bogen gjorde temmelig Opsigt her i Landet. Niels Trolle var især rig Mand, hvilket han især skyldte sine Giftermaal; først med Mette Rud til Starholt, som døde 1632, derefter

HOLSTEINBORG

i Sjælland, forhen Braade, Trolholm, fuldført 1648.

med Hille Rosenkrands, en Datter af rige Holger Rosenkrands til Blimminge. Ved den med sine Fruer erhvervede Formue, ved Magestifter, Kjøb og Indførel hos sine Debitorer kom Niels Trolle efterhaanden i Besiddelse af Snedinge, Rygaard, Gauns, Starholt, Staffgaard og Ballisbjerg. Trolholm gjorde han først til en anseelig Herregaard ved at fuldføre Bygningen og samle Godset i dens Omegn, saavel ved Kjøb som ved Magestifter: saaledes erhvervede han blandt andet ved Magestifte med Kronen 1630 Gods i Skafte-
rup og Bisserup Byer, Bendeløf Kirke med jus patronatus, Konges og Kirkestiende samt Kirkejord, og 1643 Gods i Vinlinge Sogn og By. Sin Gods-gjærenhed viste han ved 1656 at stifte et anseeligt Legat i Roskilde paa 2000 Dal., især bestemt for den danske Skole; han døde 1667, hans Frue 1685.

Af hans mange Børn arvede Børge Trolle Trolholm; han blev 1662 gift med Marsten Anders Billes Datter, Pernille Bille til Brobygaard, til hvem han efter Skif og Brug udfædte et Morgengavebrev paa 2000 Rdl., forlovs at udtage af Boet, samt desuden hvad Gaard han kunde tilfalde ved Arv eller Kjøb at beholde for Livstid, isald han skulde døe uden Børn. Børge Trolle fik med sin Frue Brobygaard og kjøbte nogle Aar før sin Død Tvis-kloster; han døde 1676, hvorefter Trolholm tilfaldt Sønnen Anders Trolle, som i Aaret 1700 ved de Svenskes Angreb paa Sjælland af Kongen blev ud-nævnt til Befalingsmand over Herregaardskysterne, hvilket Corps allerede dengang blev oprettet til Dens Forsvar; han kaldtes siden Oberstlieutenant. I Aaret 1707 folgte Oberstlieutenant Trolle til Ulrich Adolph Holst, Friherre til Frirendal, den gamle Familiegaard Trolholm, efterat den havde været i hans Slægt i 145 Aar, og gav derved Anledning at den kom til at erholde en langt større Betydning end nogenfinde tidligere.

Ulrich Adolph Holst, Stamherre for de nuværende Grever Holstein til Holsteinborg, kom som Page til Kong Christian den Femtes Hof og blev i sit 15de Aar ansat hos den syvaarige Kronprinds Frederik til daglig Opvartning. Han forstod at vinde Prindsens Indest og at bevare den efterat Barnet var blevet Mand og Danmarks Konge: endnu 24 Aar efter gjenfinde vi ham, der nu var Overkammerjunker, som Kongens daglige Ledsa-ger paa dennes Ridetoure; to Aar isorveien, den 4de September 1700, havde Kongen ophøiet ham i Friherrestanden og overdraget ham det netop til Kronen hjemfaldne Baroni Frirendal. Samme Aar gistede Baron Holst sig med Comtesse Christine Sophie Reventlov, en Datter af Danmarks rigeste eller i alt Fald meest formaaende Mand, Storkantler Grev Conrad Revent-

lov til Reventlov-Sandberg, Enke efter Grev Niels Friis til Frisenborg, ved hvilket Ægteffab han fikrede sin Stilling, der nu, uafhængig af et muligt Omflag i Kongens Gunst, var styrket ved Storkantlerens hele mægtige Indflydelse. Dette Omflag, som Baron Holst rimeligvis havde forudsæet, indtraf allerede 1703 ved Kongens Ægteffab med den Preussiske Gesandts Datter, Frøken Bieregge, hvilket Holst havde modsat sig som stridende mod alle guddoms-melige og menneskelige Love, — da Kongen havde en retmæssig Gemalinde ved sin Side paa Thronen, — men Kongens Lidenskab lod ham glemme alle Hensyn, og Frøkenen nægtede at indvillige i Ægteffabet med mindre Holst ffer-
nedes. Kongen gav efter, sendte sin Ungdoms Veileder, som han selv kaldte sin eneste og bedste Ven, som Amtmand til Hønsborg, men vedblev at vise ham Naade, udnævnte ham endnu i samme Aar til Geheimeraad og vedligeholdt en stadig Brevverling med ham. Geheimeraad Holst trøstede sig i en elsket og forstandig Kones Arme over den tabte Indflydelse, som han desuden nok kunde vente at erholde tilbage. Ved sin Svigerfaders Rigdom blev han sat istand til i Aaret 1707 at kjøbe de tvende Godser Trolholm og Snedinge, det første den 16de Juni af Oberstlieutenant Anders Trolle, det andet to Dage efter af Etatsraad Herluf Trolle til Eriksholm, og fik nu sin anseelige samlede Eiend-
dom den 1ste Januar 1708 ophøiet til et Grevskab under Navn af Holstein-
borg; selv blev han samme Dag optaget i Grevestanden med Navnet Holstein, som Familien siden har ført, da han tidligere for det Meste kaldtes Holst, dog ogsaa ofte Holstein. At det imidlertid ikke var Samvittigheds-fuldhed, som hindrede Grev Holstein og hans Gemalinde i at understøtte Kongens Dobbeltægteskab med Frøken Bieregge, viste de i Aaret 1712 ved paa den kraftigste Naade at fremme Kongens Planer paa Grevindens yngre Søster, Anna Sophie, som ved deres Intriguer — trods Moderens kraftige Modstand — bortførtes fra Clausholm og blev Frøken Bieregges Efterfølgerke, ikke et Haar bedre end denne, men elsket af Kongen med samme Lidenskab, og forsaavidt heldigere som hun overlevede Dronningen og ved sin og sin Families Intriguer naaede selv at blive Danmarks kronede Dronning efter i ni Aar at have vaakt Forargelse i Landet. Grev Holstein var for sin Medvirkning ved Kongens Kjærlighedsintrigue bleven lønnet med det blaae Vaand, men kom iøvrigt ikke til videre Indflydelse saalænge Krigen med Sverrig varede, da han stadigen havde modsat sig denne; efterat Freden var bleven sluttet og Søsteren havde bestegit Thronen blev han Storkantler og Kongens meest betroede Mini-
ster. 1723 afrundede han sine Eiendomme endmere ved et Magestifte med Kro-

HOLSTEINBORG

i Sjælland, forhen Braade, Trolholm, fuldført 1648.

uen, hvorved han erholdt endeel Gods i Spjellerup, Menstrup og Flemstrup Byer; 1724—25 foretoges endeel Forandringer ved Bygningen paa Holsteinborg, hvilket Navn Trolholm fik fra den Tid Grevskabet blev oprettet, og til Grindring en Steen med Grevens og Grevindens Navne samt Årstallet 1725 opsat over Indkjørselen til Borgegaarden; endelig blev 1728 Holsteinborg Kirke indviet til Sognkirke for endeel af Vendsløv Soga.

Af Storkantsleren har man en samtidig Skildring af den franske Gesandt i Kjøbenhavn, Chamilly, om hvis Paalidelighed man i det Hele ikke har Grund til at tvivle, ihvorvel han er temmelig skarp: hans Dom er ikke meget gunstig for Grev Holstein. Han siges at have stor Forstand, beretter han, men tillige at være meget indesluttet og, som man almindeligen mener, at have tilegnet sig Italienernes Øielighed, List og Forstillelse; han taler lidet og stedse hemmelighedsfuldt, er overmaade hævnjerrig, naar han finder Leilighed dertil. Paa hans Løfter kan man ikke stole meget: han forandrer System, saasnart han troer at have Fordeel deraf, og forstaaer sig især godt paa at drage Sager i Langdrag, deels ifølge Princip, deels ifølge hans store Forsigtighed og naturlige Langsomhed. Naar man i Raadet foredrager en vanskelig Sag, for hvilken han frygter Ansvarlighed, lægger han Mærke til Kongens Ansigt og griber hans Mening, hvorved han smigrer Kongen fint med Omfanget af hans Kundskaber. Han betroer sig i alle Sager til sin Kone, som er meget klog og har et sundt klart Blik, saa at hun ofte berigtiger hans Ideer og viser ham, hvad der er det Væsentlige i Sagen. Storkantsleren kjender fuldkommen de nordiske Hoffer, Fyrsterne og deres Ministre og tager ikke let fejl i sin Dom om hvad der fra den Side kan ventes. Som Underhandler er han ikke uden Talent, navnlig ved hans store Færdighed i at drage Sagerne ud: i Begyndelsen, saalænge Sagen fremstilles i sin Almindelighed, viser han en stor og overraskende Øielighed, men opfinder efterhaanden allehaande Spidsfindigheder, saasnart man kommer til Diskussionerne, saa at det næsten er umuligt at komme til Ende med ham.

Saaledes skildres Storkantsleren af sin Samtid som en Mand med Talent, men som en mindre ædel Character, hensynsløs i Balget af sine Midler. Grevinden bedømmes gunstigere, uagtet den stygge Historie med Søsteren, hvori dog vistnok Manden havde den største Andeel. Ligesom hun holdtes for en klog og bestemt Dame havde hun ogsaa en ædel Anstand, en stolt næsten mandig Gang, dertil alle sit Kjøns ydre Tilløkkelser, spillende Dine, smukke hvide Tænder, en Hud som Liljer og Roser, rank Figur, smukt Haar og en behagelig

Stemme: intet Under at hun havde stor Indflydelse over Manden og at deres ægtefædelige Forhold altid vare meget lykkelige, hvilket i hin Tid endda ikke var saa almindeligt. Endnu kan tilføies at Grevens var meget sparsommelig og en fortræffelig Husholder, hvorved han blev sat istand til at samle og indkjøbe Størstedelen af Grevskabet Holsteinborg.

Efter Kongens Død Aar 1730 blev Dronning Anna Sophie, som bekendt, strax forviist Hoffet og hendes Broder gif naturligtvis af fra sit vigtige Embede. Han levede siden paa sine Godser, hvor han døde 1737, Grevinden 1757. — Grevskabet tilfaldt deres ældste Søn, Grev Frederik Conrad Holstein, der blev Geheimeraad, Generalleutenant af Cavalleriet, hvid Ridder og Kammerherre, formælet med Lucia Henriette von Blome; han døde 1749, Grevinden 1772. Deres Søn, Kammerherre Grev Heinrich Holstein, eiede Water-Neversdorf og Gros-Galmar i Holsteen og døde 1796, hans Gemalinde, Comtesse Frederikke Christiane Kanbau, først 1831. Deres Søn, Kammerherre Grev Frederik Adolph Holstein, Ridder af Dannebrog, var en mere betydende Personlighed end hans tvende nærmeste Forfædre, hans Navn er de fleste Aalevende velbekendt. Fra tidlig Ungdom af viste han stor Lyft til alvorlige Beskæftigelser og Afholdenhed fra sædvanlige Børnesforlystelser, forenet med en stærk Følelse for Ret og Blikt, en varm Fædrelandskjærlighed og en alvorlig — for sin Stilling usædvanlig — Stræben efter at uddanne sig til den Virksomhed, Forsynet havde bestemt ham, som stor Godsseier, der maatte kunne have megen Indflydelse paa mangfoldige Medborgeres Vel og Bee. Alt tidlig droges hans Opmærksomhed hen paa Skolevæsenet, hvis Forbedring stedse var een af hans vigtigste Bestræbelser: som ung Student udkastede han et Skolereglement for Grevskabet, der vistnok fortjener stor Paaskjønnelse og allerede indførte mangfoldige af de Forbedringer, Staten først paabød 10 Aar senere; i sit hele Liv arbejdede han videre i denne Retning og har gjort større Opoffrelser for sit Skolevæsen end nogen anden Skolepatron i Danmark: alene Opførelsen af 12 nye Skoler kostede ham over 20,000 Rdl. I sit 24de Aar, 1808, ægtede Grevens sin Cousine, Comtesse Wilhelmine Julie Reventlow, og tiltraadte selv Grevskabets Bestyrelse umiddelbart efter. Han begyndte strax med at afløse Høvet, hvilket var fuldført før 1811: Godtgjørelsen for en Gaard af 7—8 Tdr. Hartkorn beløb sig til 45 Rdl. Fælledskabets Ophævelse og Jordernes Udstiftning var allerede fuldført 1796—1808 under Bestyrelsen i hans Mindreaarighed: han byggede nu videre herpaa, indførte Mærgling og ordentlig Udgrøfning paa sine Hovedgaarde, forsaavidt deres

HOLSTEINBORG

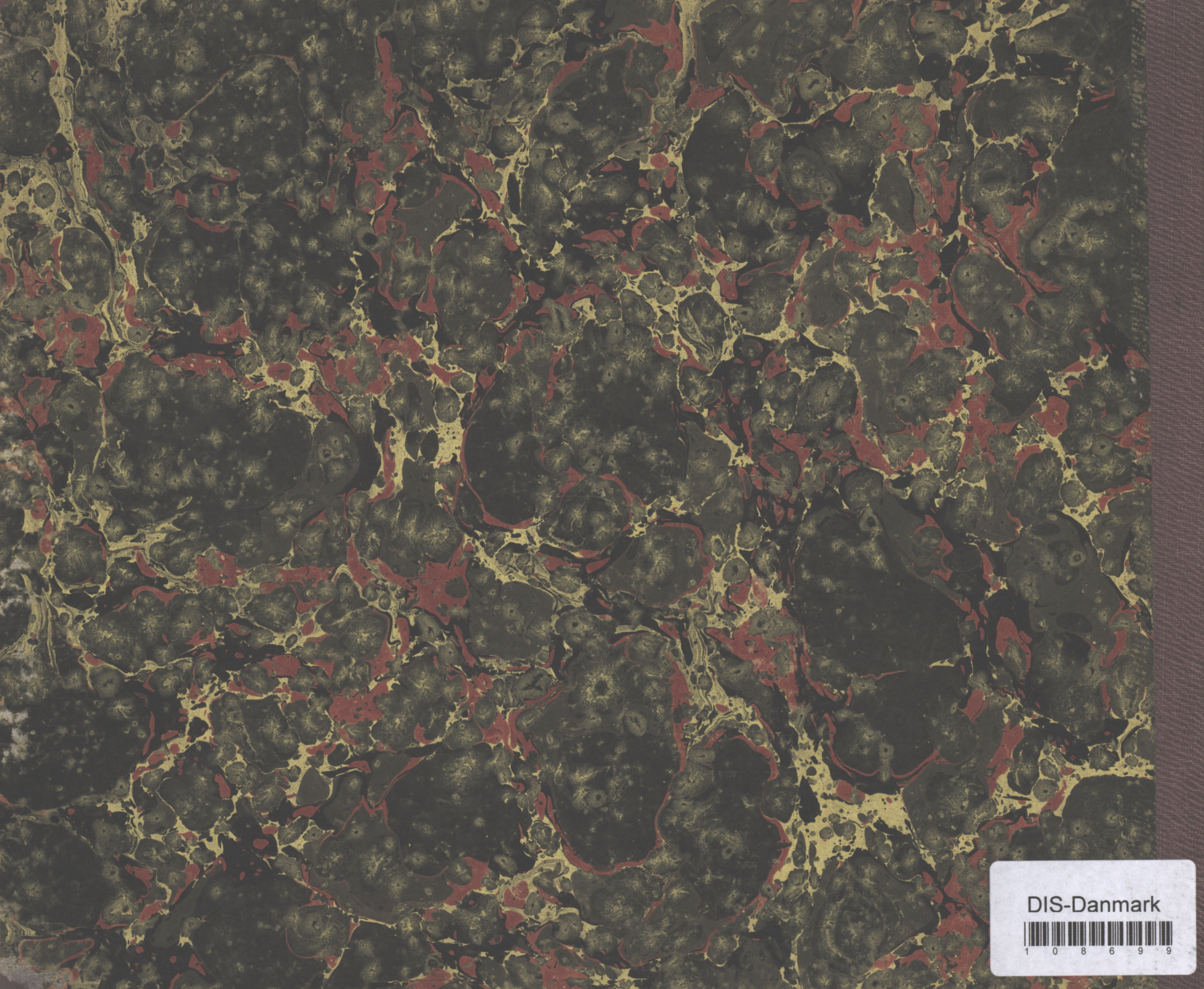
i Sjælland, forhen Braade, Trolholm, fuldført 1648.

Bortforpagtning ikke forhindrede saadant, og arbejdede med Kraft paa at indføre en ordentlig planmæssig Drift i Agerbruget paa Bøndergodset, hvilket ogsaa efterhaanden lykkedes ham, endskjøndt der naturligviis medgik lang Tid, forinden disse Forbedringer bleve andet end Drivhuusplanter og fæstede Rod i Bøndernes Bevidsthed. Havevæsen, Hundslid og Skovkultur vare ogsaa Gjensstande for hans ivrige Opmuntringer: sine egne Skove bragte han i en ypperlig Stand ved Fredning, Beplantning og nye Jorders Indtagelse af Fælledsfabet til Skovareal. Hans Bestræbelser for Fabrikvæsenets Fremme havde derimod intet bedre Held end de fleste Andre, og medførte blot Tab. Af større Betydning blev et Hospital, han 1811 oprettede paa Fuirendal, der især skulde have til Formaal at modtage og sørge for de Børns pædagogiske, moralske og borgerlige Opdragelse, der betroedes til Fattigvæsenets Forsørgelse, men hvormed tilslige en Fabrik sattes i Forbindelse. Denne sidste mislykkedes, men Børnehospitalet udvidedes 1833 til et almindeligt Institut for hele Landet til fattige og forældreløse Børns Opdragelse til duelige Agerdyrkere, og har vistnok stiftet usigelig megen Nytte, ligesom det altid vil bevare den kjærlige Stifters Minde: betydningsfuldt kaldtes det derfor, da det efter Stiftersens Død forflyttedes til Hjortholm i Førslov Sogn, Holsteins Minde og nyder nu af hans efterlevende Enke en moderlig Omhu, der visstelig vil finde sin Løn.

Omtrent fra 1820 af begyndte det religiøse Element at blive stærkt fremtrædende hos Grev Holstein og — ifølge hans rastløse Iver — tillige at erholde en virksom udadvendt Retning: Bibelselskaber, Missionselskaber og gudelige Forsamlinger fandt hans varmeste Deeltagelse, og snart samlede han i sin umiddelbare Nærhed en Mængde ligesindede religiøse Gemytter, der paatrykte Eguen et ganske eget Præg, som vakte almindelig Opsigt i Landet. Da dette religiøse Element imidlertid efterhaanden traadte saa stærkt frem at Grev Holstein selv misbilligede dets Dyringer, trak han sig mere og mere tilbage fra et Samfund,

der ved sin hensynsløse Iver, endog saa imod sin Stifter og Belgjører, forvoldte ham mange Ubehageligheder i hans senere Leveaar. — Anstrængende Arbejder i den Koskildste Stænderforsamling 1835—36, hvor han mødte som af Kongen valgt Deputeret, tildroge Greven en heftig Sygdom, hvoraf han døde paa Holsteinborg den 21de Mai 1836: hans Minde vil ihukommes med Betegnelse igjennem mange Menneskealder.

Grevskabet tiltraadte hans ældste Søn, Grev Ludvig Heinrich Carl Herman Holstein, nu Hofsjægermester, der med stor Bekostning istandsætter de forfaldne gamle Bygninger, hvis Vedligeholdelse tidligere var meget forsømt. Grevskabet bestaaer nu af de tre Hovedgaarde Holsteinborg, Snebinge og Fuirendal med Afslyggersgaarden Ludvigshøst, 14 Kirker, 4 Weirmøller, 1 Teglværk og 1 Kro. Efter den gamle Matrikel udgjorde det 232 Tdr. 6 Skpr. 2 Alb. frit og 1792 Tdr. 2 Skpr. 1 Alb. ufrit Ager og Eng, 24 Tdr. 4 Skpr. frit og 10 Tdr. 6 Skpr. 2 Fdk. 2½ Alb. ufrit Skovskylde Hartkorn, matr. Kirke-tiender 310 Tdr. 3 Skpr. af 2722 Tdr. Hartkorn, dito Kongetiender 16 Tdr. 4 Skpr. af 205 Tdr. Hartkorn. Efter den nye Matrikel udgjør det 190 Tdr. 2 Skpr. 1 Fdk. 2½ Alb. frit og 1553 Tdr. 1 Skpr. 2 Fdk. 2½ Alb. ufrit Ager og Eng Hartkorn foruden den alt anførte Skovskylde og Tiender. Skovene udgjøre 1150 Tdr. Land, hvoraf omtrent 1000 Tdr. Land Løvskov, Resten Naaletræer, alt i ypperlig Cultur. Udsibningssted er Bisserup Havn, hvor flere Kornmagasiner, hvoraf eet Grevskabet tilhørende, give Leilighed til en betydelig Udsørsel, skjøndt denne hindres meget ved Havnens flette Tilstand; dens Forbedring blev paabegyndt i den afdøde Greves Tid, men Arbejdet maatte standses, fordi man ikke kunde erholde Nedsættelse af de høie Havnepenge til Restved, som maa betales herfra, hvorvel Restved Havn slet ikke vedkommer Bisserup: slige forældede Byrder, blot til Fordeel for enkelte smaa Byer, men til stor Stade for Landets frie Udvikling, tør man vel snart haabe at see afhjulpede overalt.

DIS-Danmark

1 0 8 6 9 9